

NAŠ IZBOR

Izgubljeni u tranziciji

Martina KALLE

U svojim zlatnim vremenima biblioteka Hit nakladničke kuće Znanje bila je rasadnik intelektualno bockavih europskih autora, često iz malih književnosti koje ovdje i ne percipiramo previše. Najnovije kolo Hit, sada pod uredničkom palicom Tomislava Zagode, u toj najboljoj tradiciji donosi satirički roman rumunjskog autora Petrua Cimpoesua »Svetac u liftu«, s podnaslovom »Roman s anđelima i Moldavcima«.

Altmanovski kolaž stanara osmerokatnice, redom tranzicijskih gubitnika (mlada preljubnica, samozvani guru, propali lokalni političari, bivši pripadnik Securitatea...), u ulici znakovita imena - Ulica ovaca u moldavskome provincijskom gradu Bacau, makar je smješten u danas već pomalo davnju 1997. godinu i rumunjsko izgubljeno desetljeće - postrevolucijsko razdoblje obilježeno stagnacijom, siromaštvom i društvenom paralizom tijekom vladavine bivšeg Ceausescuova ortaka Iona Iliescu, odraz je rumunjskog dru-

Petru Cimpoesu: »Svetac u liftu«, Znanje, Zagreb, 2009., str. 343

tva, izgubljenog u bespućima tranzicije, nenavikloga na život bez vođe koji će misliti na sve.

Uobičajeni repertoar tranzicijskih palijativa je tu - financijski inženjering, lutrija, tečajevi kamasutre, izbori za Miss kao odskočna daska za manekensku karijeru, ali kada postolar iz prizemlja ponudi novi spas

u liku suvremenoga pustinjača koji pustinja ili spilju zamijeni dizalom unutar zgrade, evo kome se može ispaćena duša obratiti za utjehu, ali i kakav konkretan savjet u potrazi za uporištem usred tranzicijskog rasula.

Iako su sjećanja na Omraženoga vrlo živa, a u zgradi manjka živih uspomena u obliku siročadi ostale na teret državi i neutješnih mladih udovaca što su to postali zahvaljujući ilegalnom abortusu, Cimpoesu baš i ne pršti optimizmom glede budućnosti svoga naroda, a i nostalgija za predrevolucionarnim vremenima uvlači se na mala vrata.

»Svetac u liftu« nije brzi film, naprotiv, on traži koncentriranog čitača, uostalom, treba pohvatati tolika imena, sveprisutna ironija izmjenjuju se s dijalozima o filozofskim i vjerskim temama, ali strpljenje se isplati. Naravno, ukoliko ste od onih koji ne očajavaju nad vlastitim zlom, već ga ismijavaju. Jer, svaka sličnost »Sveca u liftu« s ovdašnjim događajima sasvim je slučajna.

LITERARNI UŽITAK

Preporuka Viktora Žmegača

Rizici, kontraindikacije i nuspojave suvremene teorije

Čitam s užitkom knjigu objavljenu u izvršnoj biblioteci Facta naklade Algoritam, djelo njemačkog teoretičara književnosti Jochena Hörischa. Naslov je neobičan: »Teorijska apoteka«, a riječ je o kritičkim osvrtima na suvremene teorije s područja humanističkih znanosti, u prijevodu na hrvatski Kirila Miladinova. Dodatak u podnaslovu (»Pripomoć upoznavanju humanističkih teorija posljednjih pedeset godina, s njihovim rizicima i nuspojavama«) upozorava da se radi i o rizicima i nuspojavama teorija, prema formuli iz uputa uz lijekove. Već ti elementi upućuju na autorov diskurs.

Knjiga govori o poznatim stvarima (npr. o teoriji sustava, dekonstrukciji, psihoanalizi, feminističkoj kritici), ali ih osvjetljava na nov način i stavlja u nove kontekste. Osobito u drugom dijelu svakog poglavlja očituje se autorova kritička prodornost, koja se ne straši ni velikih autoriteta. Razumije se da i dekonstrukciju pogađa dekonstrukcija. S obzirom na suvremene tendencije posebno je zanimljiva činjenica da knjiga pršti duhovitošću, tj. da odgovara konvencionalnoj predodžbi o francuskom stilu u prošlosti. Stereotipi se mijenjaju. Francuzi danas preferiraju olovne rečenice (kakve su se nekoć zamjerale Nijemcima), a njemački autor piše perolako. Treba ga svakako upoznati.

Čitanje knjige »Teorijska apoteka« ne predstavlja rizik, a nema niti nuspojava. No, svakako ima pozitivnih posljedica.

Jochen Hörisch: »Teorijska apoteka«, Algoritam, Zagreb, 2007. str. 247

ZANIMLJIVOSTI IZ SVIJETA KNJIGE

FBI ZA PETAMA PISCIMA

Salinger bez dosjea

Nedavno preminuli, kako ga obično nazivaju, buntovnik s perom, J. D. Salinger, na sveopće iznenađenje, FBI-ju nije bio zanimljiv te ne postoji njegov dosje, prenosi »The Huffington Post«. Salingerova biografija nudi nemali broj neobičnih podataka koji bi barem malo trebali zainteresirati američke tajne službe.

Slavni je pisac sudjelovao u Drugome svjetskom ratu i bio među prvim američkim vojnicima koji su oslobađali nacističke logore. Nadalje, njegov roman »Lovac u žitu« izazvao je mnoge kontroverze, kako zbog govornog jezika i tema kojih se dotiče, tako i zbog podatka da je Mark Chapman, ubojica Johna Lennona, nosio tu knjigu kada je uhapšen odmah nakon počinjenog zlodjela. I konačno, Salinger je posljednja četiri dese-

J. D. Salinger

ljeća svog života proveo u osami, izoliran od javnog života.

S druge strane mnogi drugi pisci za života su itekako pobuđivali interes američke tajne službe FBI. Nije ri-jedak slučaj da su nakon smrti nekoga književnika javnosti

bili objavljeni dotad nepoznati dokumenti američkih tajnih službi. One su brojne intelektualce, uglavnom pod izlikom »državnih neprijatelja«, godinama držale na oku. Ernest Hemingway prema tim je dokumentima etiketiran kao nepouzdan pijanac, Thornton Wilder kao nacistički špijun, Carl Sandburg kao veliki simpatizer komunista, Theodore Dreiser okarakteriziran je kao osoba krhka morala, sklon ilegalnom seksu, a Allen Ginsberg je ni manje ni više nego prijateljni predjedniku. [I. Kotarac]

VELIKO ARHEOLOŠKO OTKRIĆE?

Pronađena Shakespeareova kuća?

Britanski arheolozi pronašli su podzemno odlagalište za koje vjeruju da je pripadalo Williamu Shakespeareu te započeli radove na iskopavanju ostataka New Placea, navodne Shakespeareove kuće u njegovom rodnom mjestu Stratford-upon-Avonu, u središnjoj Engleskoj, srušene prije 250 godina. Premda od same kuće zapravo nije ostalo gotovo ništa, tim arheologa tvrdi kako je pronađeno mjesto na kojem je odlagano smeće. Nedaleko od imanja pronašli su jamu za otpad koju je koristio književnik ili njegova posluha. Na lokaciji je već pronađeno glineno posuđe i okrhnutu lula, a stručnjaci očekuju da će daljnji pronalasci dovesti do bitnih saznanja o Shakespeareovu životu - je li bio imućan ili rasipan te trivijalne podatke poput toga što je konzumirao od hrane i pića. Iskopavanja se obavljaju na tri lokacije na imanju koje je Shakespeare kupio 1597. godine kada se, već ugledan i poznat, vra-

Vjerojatan izgled Shakespeareove kuće

tio iz Londona u rodni kraj. Arheolozi se nadaju se da će novi pronalasci pokazati i je li većinu djela napisao na svome imanju te iz temelja promijeniti dosadašnja saznanja o piščevu životu. Do listopada ove godine posjetioći će moći uživo razgledati arheologe tokom radova na iskopavanju ostataka kuće srušene 1759. godine. [N. Svilar]

INOZEMNI HIT

James Hynes: »Sljedeći«

O krizi srednjih godina

Četvrti roman pisca Jamesa Hynesa »Sljedeći« priča je o sredovječnome muškarcu uhvaćenom negdje između samouvjerenosti i kompletnog poraza ličnosti, jednim dijelom okrenutim prema sadašnjosti, a drugim zgle-danim daleko u prošlost gdje se nada pronaći iskupljenje. Promišljanja glavnoga junaka najčešće idu u smjeru maštanja o ženama iz njegove blizine te strahovanja od mogućega terorističkoga napada. Sljedeći svoju rutinu, glavni lik iz dana u dan skuplja slagalice svoje ličnosti kako bi na kraju možda ipak sagledao širu sliku.

USKORO U KNJIŽARAMA

Boris Pavelić
»10 boljih godina«
Novi Liber, Zagreb

Knjiga »10 boljih godina«, s podnaslovom »Bilanca građanina-predsjednika Stjepana Mesića«, sustavno prati sve važnije političke događaje u Hrvatskoj tijekom predsjedničkih mandata Stjepana Mesića i njegovih odluka i aktivnosti u tim događajima (2000. - 2010. godine). Boris Pavelić knjigu je pisao tečnim i temperamennim publicističkim stilom, a iako o političkom djelovanju Stjepana Mesića piše sa simpatijama, ne zaobilazi ni Mesićeve propuste i ne sugerira definitivne zaključke, već ih prepušta čitatelju.

Goran Tribuson
»Klub obožavatelja«
Mozaik knjiga, Zagreb

Ovih dana će izdavačka kuća Mozaik knjiga objaviti drugo kolo sabranih djela jednoga od naših najproduktivnijih i najčitanijih pisaca Gorana Tribusona. Tribuson je poznat po dobrom manevriranju u različitim žanrovima pa će se i u novom kolu moći čitati dva romana čija je radnja smještena na periferiji grada - »Klub obožavatelja« i »Kuća u kojoj stanuje vrag«, zatim bulevarski roman »Ruski rulet« te zbirku priča »Noćne priče«, koja do sada nije bila objavljena.

Pripremili: V. Jerbić i I. Kotarac